

Financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby v České republice

Bakalářská práce

Studijní program:

B0413A050006 Podniková ekonomika

Studijní obor:

Management služeb

Autor práce:

Adéla Albrechtová

Vedoucí práce:

Ing. Šárka Hyblerová, Ph.D.

Katedra financí a účetnictví

Zadání bakalářské práce

Financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby v České republice

Jméno a příjmení: **Adéla Albrechtová**
Osobní číslo: E19000001
Studijní program: B0413A050006 Podniková ekonomika
Specializace: Management služeb
Zadávací katedra: Katedra financí a účetnictví
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

1. Charakteristika nestátních neziskových organizací a jejich činností se zaměřením na poskytování sociálních služeb.
2. Možnosti financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby.
3. Případová studie: financování Diakonie Českobratrské církve evangelické –středisko v Jablonci nad Nisou.
4. Shrnutí poznatků a formulace vlastních doporučení.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- PELIKÁNOVÁ, Anna, 2018. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2117-5.
- STEJSKAL, Jan a Václav DOBROZEMSKÝ, 2016. *Nevýdělečné organizace v teorii*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-104-0.
- ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ, 2017. *Úspěšná nezisková organizace*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0249-5.
- HESLOP, Philip a Cathryn MEREDITH, 2020. *Social Work Theory in Practice*. London: SAGE. ISBN 9781526492371.
- PROUZOVÁ, Zuzana, 2015. *Přímé a nepřímé financování soukromých neziskových organizací z veřejných rozpočtů České republiky v letech 2008 až 2013*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8084-3.
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>

Konzultant: Michaela Albrechtová, ředitelka Diakonie Českobratrské církve evangelické – středisko v Jablonci nad Nisou

Vedoucí práce:

Ing. Šárka Hyblerová, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2023

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

Ing. Martina Černíková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

2. května 2022

Adéla Albrechtová

Financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby v České republice

Anotace

Tato bakalářská práce se věnuje charakteristice neziskových organizací a jejich činností se zaměřením na poskytování sociálních služeb. Definiuje sociální služby, a termíny důležité pro přiblížení sociálních služeb. Charakterizuje význam a funkci nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby ve společnosti. Podrobněji rozebírá financování nestátních neziskových organizací, podle jednotlivých zdrojů a možností financování činnosti organizace. Dále se práce zaměřuje na případovou studii vybrané neziskové organizace poskytující sociální služby, a to konkrétně Diakonie českobratrské církve evangelické – středisko v Jablonci nad Nisou. Zde práce analyzuje organizaci, její vznik, služby, které nabízí, organizační strukturu a financování, kde se hodnotí výše a vývoj finančních zdrojů. Dále se práce zabývá návrhy na další možnosti financování organizace. Na závěr jsou zhodnoceny veškeré poznatky a formulována vlastní doporučení.

Klíčová slova

Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou, dotace, financování, Liberecký kraj, nestátní nezisková organizace, neziskové organizace, sociální služby, veřejné zdroje financování.

Financing of non-governmental non-profit organizations providing social services in the Czech Republic

Annotation

This bachelor thesis deals with the characteristics of non-profit organizations and their activities with a focus on the provision of social services. Defines social services, and terms important for the approach of social services. Describes the importance and function of non-governmental non-profit organizations providing social services in society. It also focuses on financing non-governmental non-profit organizations, according to individual sources and possibilities of financing the organization's activities. Furthermore, the work focuses on a case study of a selected non-profit organization providing social services, namely the Diakonie českobratrské církve evangelické - center in Jablonec nad Nisou. Here the thesis describes the organization, its origin, the services it offers, organizational structure and financing, where the amount and development of financial resources is evaluated. Furthermore, the thesis deals with proposals for other options for financing the organization. In the end, all findings are evaluated and their own recommendations are formulated.

Keywords

Diakonie ČCE - center in Jablonec nad Nisou, subsidies, financing, Liberec region, non-governmental non-profit organization, non-profit organizations, social services, public sources of financing.

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat paní Ing. Šárce Hyblerové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, cenné rady, odborné připomínky, ochotu a čas, který mi věnovala. Mé poděkování patří také mé konzultantce za věnovaný čas a přínosné informace. Dále velké díky patří i mé rodině a přátelům, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

Obsah

Seznam obrázků.....	13
Seznam tabulek.....	14
Seznam zkratk.....	15
Úvod.....	16
1 Sociální služby.....	17
1.1 Formy a druhy sociálních služeb	19
1.2 Poskytovatelé sociálních služeb	19
1.3 Standardy kvality	20
2 Nestátní neziskové organizace	21
2.1 Funkce nestátních neziskových organizací.....	22
2.2 Význam nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby	23
2.3 Právní formy nestátních neziskových organizací	24
3 Možnosti financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby	25
3.1 Zdroje financování.....	25
3.1.1 Veřejné zdroje.....	26
3.1.2 Soukromé zdroje.....	29
3.1.3 Fundraising	30
4 Financování sociálních služeb v Libereckém kraji.....	33
4.1 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje.....	33
4.2 Základní síť poskytovatelů sociálních služeb Libereckého kraje.....	36
4.2.1 Financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby v Libereckém kraji v letech 2018 – 2020 z rozpočtu Libereckého kraje	36
4.2.2 Spolufinancování nestátních neziskových organizací zařazených v Základní síti Libereckého kraje z rozpočtu statutárního města Jablonec nad Nisou v letech 2018 – 2020	38
4.3 Metodika pro poskytovatele sociálních služeb v Libereckém kraji	38

5	Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou.....	42
5.1	O organizaci	42
5.2	Služby.....	42
5.3	Organizační struktura organizace.....	43
5.4	Zdroje financování Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou.....	44
5.5	Shrnutí poznatků a návrhy na zlepšení.....	47
	Závěr.....	50
	Seznam použité literatury.....	51

Seznam obrázků

Obrázek 1: Organizační struktura Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou	44
Obrázek 2: Zdroje financování Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou v letech 2018 - 2020	46
Obrázek 3: Vývoj finančních zdrojů Diakonie ČCE v letech 2010 - 2020	47

Seznam tabulek

Tabulka 1: Typologie NNO v ČR podle funkcí	22
Tabulka 2: Srovnání komerční organizace s neziskovou organizací	24
Tabulka 3: Výše příspěvku na péči	28
Tabulka 4: Obce s rozšířenou působností v Libereckém kraji	34
Tabulka 5: Vývoj počtu uživatelů sociálních služeb v Libereckém kraji v letech 2015 - 2018	35
Tabulka 6: Vývoj vícezdrojového financování sociálních služeb v Libereckém kraji	35
Tabulka 7: Dotační řízení Libereckého kraje na rok 2020	37
Tabulka 8: Financování NNO z rozpočtu statutárního města Jablonec nad Nisou v letech 2018 - 2020	38

Seznam zkratk

č.	číslo
ČCE	Českobratrské církve evangelické
LK	Liberecký kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	nestátní nezisková organizace
ORP	obce s rozšířenou působností
Sb.	sbírky
ZSLK	základní síť sociálních služeb v Libereckém kraji

Úvod

Sociální služby jsou nedílnou součástí a jedním z pilířů demokratické společnosti. Je v zájmu každého státu, aby svým občanům tyto služby mohl poskytnout. Bez sociálních služeb by kvalita života některých jedinců nebyla zdaleka taková, jaká by mohla být. Společnost by se dělila hierarchicky, nikoliv společensky. Společensky dělená společnost znamená, že všichni občané si jsou rovni, aby nedošlo k sociálnímu vyloučení z běžného života společnosti.

Neziskové organizace poskytující sociální služby hrají důležitou roli v péči o občany státu. Řeší problémy společnosti a svou veřejně prospěšnou činností pomáhají tam, kde je potřeba. Přispívají k udržení sociálních hodnot občanů, a to bez nároku na zisk.

Tato bakalářská práce se věnuje financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby v České republice, které má vícezdrojovou povahu. Práce se zabývá různými finančními zdroji a zkoumá jejich možnosti a pravidla využití. Konkrétně se práce zaměřuje na oblast Libereckého kraje. Jako případovou studii práce rozebírá financování vybrané organizace Diakonie Českobratrské církve evangelické – středisko v Jablonci nad Nisou, kde je poukázáno na nedostatky v systému financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby. Dále práce přibližuje problém v rozdílných mzdách za stejnou činnost, v jiné organizaci.

Cílem této bakalářské práce je vymezit problém vícezdrojového financování neziskových organizací a poukázat především tak na nestálost a nejistotu finančních zdrojů. Výstupem práce jsou návrhy na zlepšení přílivu zdrojů do organizací a tím také vedení ke stabilizaci zaměstnanců a odvrácení úpadku neziskového sektoru v oblasti poskytování sociálních služeb.

1 Sociální služby

Sociální služby jsou jedním z významných nástrojů sociální pomoci určené na podporu osob, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci. Legislativní rámec sociálních služeb je vymezen zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí č. 505/2006 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Sociální služby jsou soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám v nepříznivé životní situaci a snaží se tak tyto osoby sociálně začlenit, nebo předejít sociálnímu vyloučení. Jsou pomocí pro lidi, kteří z různých důvodů mají potíže se zařadit do chodu běžného života. Snaží se zvýšit kvalitu života tak, aby člověk prožil svůj život plnohodnotně a důstojně, a nebyl oddělen od zbytku společnosti. Pomáhají s každodenními činnostmi jako jsou například nákupy, docházení do práce, hygiena, péče o domácnost, zajištění stravy, volnočasové aktivity, vzdělání, nebo poradenství. (Heslop a Meredith 2020) Přitom stále vychází ze zájmu klienta a jeho individuálních potřeb. Dále se snaží o zachování buď úplné, nebo alespoň částečné soběstačnosti a o aktivní rozvíjení schopnosti klienta. (MPSV 2020)

Pro přiblížení problematiky poskytování sociálních služeb je třeba vymezit pár pojmů podle § 3 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Nepříznivá sociální situace

Nepříznivou sociální situací se rozumí situace, kdy z důvodu věku, či nepříznivého zdravotního stavu, nebo krizové životní situace jsou osoby sociálně znevýhodněny, nebo u nich dochází k sociálnímu vyloučení ze společnosti. Této situaci se sociální služby snaží předejít a podporovat v sociálním začlenění.

Dlouhodobý nepříznivý zdravotní stav

Dlouhodobý nepříznivý stav je stav, kdy osoba kvůli svému zdravotnímu stavu není schopna sama vykonávat základní životní potřeby běžného života a tento stav podle lékařských posudků trvá déle než jeden rok.

Přirozené sociální prostředí

Přirozeným sociálním prostředím osoby se rozumí prostředí rodiny, přátel a dalších blízkých osob, domácnosti a vztah k osobám sdílející stejnou domácnost, pracoviště, vzdělávací instituce, a další prostory, kde osoba vytváří běžné sociální aktivity.

Sociální začleňování

Sociální začleňování je proces, kdy osoby, které jsou ohrožené sociálním vyloučením, nebo jsou již sociálně vyloučené, získají příležitost a možnost se zpátky začlenit do sociálního, ekonomického a kulturního života a žít takový život, který je pro danou společnost považován za běžný.

Sociální vyloučení

Sociálním vyloučením se rozumí stav, kdy je osoba vyloučena z běžného života společnosti z důvodu již výše zmiňované nepříznivé sociální situace.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb (dále už jen Střednědobý plán) je strategický dokument, který je sepsán kraji či obcemi na základě průzkumu potřebnosti jednotlivých služeb v daném kraji či obci. Tento plán se schvaluje na dobu tří let. Jeho obsahem jsou dlouhodobé vize, priority a strategické cíle konkrétních krajů nebo obcí. Liberecký kraj například ve svém střednědobém plánu uvádí tuto dlouhodobou vizi: *„Sociální služby, zařazené do Základní sítě Libereckého kraje, podporují osoby vyžadující pomoc či podporu v oblastech životních potřeb, které z důvodu svého individuálního omezení zcela nezvládají, a to s maximálním využitím dostupných personálních a finančních zdrojů. Činnost sociálních služeb vždy směřuje k aktivizaci, podpoře samostatnosti a tím k sociálnímu začlenění.“* (Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje 2020)

Sít' sociálních služeb

Součástí střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb je také sít' sociálních služeb, která vymezuje, jaký rozsah budou mít jednotlivé služby na konkrétním území. Jedná se o seznam registrovaných sociálních služeb, které budou poskytovány potřebným občanům v určitém kraji či obci.

1.1 Formy a druhy sociálních služeb

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v § 33 rozlišuje tři základní formy sociálních služeb, tj. služby ambulantní, terénní a pobytové. Ambulantními službami se rozumí takové služby, za kterými klienti docházejí do určitého místa, s tím, že tyto služby neposkytují ubytování. Terénní sociální služby nejsou vázány na místo, kde se nachází zařízení sociálních služeb, naopak služby jsou přímo poskytovány v přirozeném sociálním prostředí klientů, v místě jejich bydliště, v jejich domácnosti, ve školách nebo zájmových zařízeních, kde klienti tráví svůj volný čas. Poslední formou sociálních služeb jsou tzv. služby pobytové, které jsou spojeny s poskytováním krátkodobého či dlouhodobého ubytování a celodenním poskytováním sjednaných činností služby v rezidenčním zařízení sociálních služeb.

Mezi základní druhy sociálních služeb pak patří sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Co se týče sociálního poradenství, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách § 37 rozlišuje dva typy, tj. poradenství základní a odborné. Základní sociální poradenství jsou povinni ze zákona poskytovat všichni poskytovatelé sociálních služeb. Tento typ poradenství se zaměřuje především na poskytování základních informací v sociálně-právní oblasti, které klientovi napomáhají zorientovat se v jeho nepříznivé sociální situaci, možných způsobech řešení a dostupných zdrojích pomoci. Naopak odborné sociální poradenství se zaměřuje na potřeby specifických cílových skupin klientů (osoby se zdravotním postižením, senioři atd.) nebo určitou specifickou problematiku (domácí násilí, zdravotní postižení atd.) a je poskytováno ve specializovaných poradenských zařízeních.

1.2 Poskytovatelé sociálních služeb

Kraje a obce prostřednictvím jednotlivých poskytovatelů sociálních služeb dbají na vytváření vhodného prostředí pro rozvoj sociálních služeb na jejich území pomocí analýzy potřebnosti služeb a zajištění finančních prostředků pro poskytovatele. Mimo tyto aktivity, kraje a obce také sami zřizují některé organizace, které poskytují sociální služby, tedy příspěvkové organizace. Dalšími poskytovateli jsou neziskové organizace a fyzické osoby, které se svojí širokou nabídkou služeb tvoří významnou část poskytovatelů sociálních služeb v České republice. Dále také Ministerstvo práce a sociálních věcí nyní samo zřizuje pět specializovaných ústavů sociální péče. (MPSV 2020)

1.3 Standardy kvality

Důležitou součástí poskytování sociálních služeb je srovnání a hlídání jejich kvality. Tuto práci má na starosti Ministerstvo práce a sociálních věcí, které vydalo soubor s vyjmenovanými standardy kvality, kterými se řídí veškeré organizace poskytující sociální služby na území České republiky. Protože udržení kvality poskytujících služeb je nesmírně důležité jak pro jejich uživatele, tak pro fungování sociální politiky státu.

Tyto standardy jsou přínosem nejen pro poskytovatele sociálních služeb, ale také pro jejich klienty, kteří služby využívají. Jde prakticky o soubor požadavků, které jsou měřitelné a zároveň definují úroveň kvality poskytování sociálních služeb v různých oblastech. Popisují, jak by měla kvalitní sociální služba v ideálním případě vypadat. (Hamid 2019) (Malík Holasová 2014) Snahou poskytovatelů sociálních služeb je přiblížit se jejich naprostému naplnění. (Procházková 2006)

2 Nestátní neziskové organizace

Nestátní neziskové organizace jsou součástí neziskového sektoru, ve kterém organizace nejsou založeny primárně pro to, aby ze své činnosti vytvářely zisk. To však neznamená, že tyto organizace nemohou vytvářet zisk. Zisk vytvářet mohou, ale podmínkou pro jeho užití je reinvestování vytvořených finančních prostředků do hlavní činnosti organizace.

Neziskový sektor má významnou roli ve společnosti a ekonomice státu. Nestátní neziskové organizace (dále jen NNO) předcházejí tržnímu selhání tím, že vyplňují mezeru na trhu svými činnostmi, které trh nebo stát nejsou schopni, nebo ochotni nabídnout. Dále tento sektor napomáhá fungování ekonomiky rozšířením nabídky práce, protože je jedním z významných zaměstnavatelů, čím dál větší počet uchazečů o práci volí neziskový sektor. (Dobrozemský a Stejskal 2015)

Pro charakterizování NNO by se daly použít tyto společné znaky:

- Institucionalizace – mají organizační strukturu bez ohledu na jejich právní formu.
- Soukromost – jsou odděleny od státní správy a tím pádem nemohou být významným státním výdajem.
- Neziskovost – jejich prioritou není vytvářet zisk, vytvořený zisk nepřerozdělují mezi vlastníky organizace, ale investují jej do další činnosti organizace.
- Samosprávnost a nezávislost – mají vlastní postupy na kontrolu činností, nejsou řízeny státem, ale jsou schopny vlastního řízení.
- Dobrovolnost – využívají také dobrovolníků pro svoji činnost. Jak ze strany donátorů, tak ze strany dobrovolníků, kteří se chtějí podílet na činnosti organizace bez nároku na odměnu.
- Prospěšnost – jsou obecně prospěšné pro širokou veřejnost.

NNO se také označují za dobročinné, rozvíjí náboženství, sociální prostředí, nebo kulturu. O jejich činnosti je zájem jak ze strany státu, tak ze stran soukromých subjektů.

(Dobrozemský a Stejskal 2015)

2.1 Funkce nestátních neziskových organizací

Neziskové organizace jsou velmi důležitou součástí demokratické společnosti. Stát ve snaze zavděčit se všem občas může zapomínat na slabší jedince, kteří jsou však součástí naší společnosti. Proto tu jsou neziskové organizace, pomocí kterých mají tyto menšiny možnost prosadit své zájmy. Neziskové organizace svou veřejně prospěšnou aktivitou pomáhají menšinám plnohodnotně se zařadit do společnosti, zlepšovat kvalitu jejich života, prosazovat jejich práva, nebo je podporovat v jejich zájmových aktivitách. Snaží se být obecně prospěšné pro společnost, a to bez nároku na zisk.

Jak lze vidět z tabulky č. 1, NNO plní různé funkce podle náplně hlavní činnosti konkrétních organizací. Mezi funkce, které NNO v České republice plní, patří servisní, advokační, zájmové a filantropické funkce. Servisní funkcí se zabývají především NNO poskytující sociální služby, advokační funkcí se zabývají organizace poskytující právnické služby, zájmovou funkci v oblasti neziskového sektoru typicky plní zájmové spolky rozvíjející zájmovou činnost svých klientů. Nadace a nadační fondy, zaměřené na veřejně prospěšnou aktivitu, pak plní filantropickou funkci. (Frič 2020)

Tabulka 1: Typologie NNO v ČR podle funkcí

Funkce	Hlavní činnost
Servisní	Sociální péče, zdravotní péče, vzdělávání a výzkum humanitární pomoc a charita, kultura, rozvojová spolupráce a humanitární pomoc
Advokační	Ochrana životního prostředí, ochrana lidských práv, prosazování rovnosti a nediskriminace, ochrana práv menšin, ochrana zvířat, ochrana práv spotřebitelů, boj proti korupci apod., kulturní aktivity
Zájmové	Sport, volný čas, včelaři, myslivci, zahrádkáři, komunitní spolky a další
Filantropické	Poskytující granty a dary

Zdroj: (Frič 2020, upraveno)

Neziskové organizace poskytující sociální služby jsou servisními organizacemi, poskytují služby přímo svým klientům a řeší přímo veřejné problémy. Sociální služby jsou soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám v nepříznivé životní situaci a snaží se tak tyto osoby sociálně začlenit, nebo předejít jejich sociálnímu vyloučení.

2.2 Význam nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby

Smyslem a důvodem existence NNO jsou problémy společnosti a jejich řešení. Stát svými prostředky nemůže zabránit všem problémům občanů. Proto poskytuje finance mimo jiné neziskovým organizacím, které pracují se sociálně slabšími jedinci. Společnost by bez těchto organizací a jejich dobročinné aktivity vypadala jinak, hierarchicky by se rozdělovala, slabší články by odpadaly. Tomu se neziskové organizace snaží zabránit a zajistit, aby se každý mohl zařadit do společnosti. Neziskové organizace jsou považovány za jeden ze tří pilířů demokratické společnosti.

Přestože neziskové organizace potřebují financovat z veřejných rozpočtů, snižují státu výdaje díky jejich nevýdělečné povaze. Stát si od těchto nestátních neziskových organizací objednává potřebné služby, které sám není schopen svým občanům poskytnout.

Mimo služby, které NNO poskytuje ze své vlastní iniciativy, poskytuje také služby, které si od organizace stát kupuje, protože by jinak tyto služby musel vykonávat sám. Nebo by je musel nakoupit od jiných příspěvkových nebo komerčních organizací, což by bylo výrazně nákladnější než od organizací neziskových. Neziskové organizace na rozdíl od komerčních organizací mají jiné priority, jak je možno vidět z tabulky č. 1. (Boukal 2009)

Tabulka 2: Srovnání komerční organizace s neziskovou organizací

	Podnikatelská organizace	NNO
Priority	1. zisk, kladné cash flow 2. poslání, hodnoty	1. poslání, hodnoty 2. minimalizace ztráty, zisk, vyrovnaný peněžní rozpočet
Využití zisku a cash flow	Prerozdělení mezi majitele či akcionáře, částečně reinvestice, někdy dobročinnost	Reinvestování do činností naplňujících poslání NNO
Odpovědnost managementu	Především majitelé či akcionáři	Členové NNO včetně širší veřejnosti

Zdroj: (Boukal 2009)

Z tabulky č. 2 je zřejmé, že neziskové organizace na rozdíl od podnikatelských organizací mají zcela jinak postavené priority. Zatímco pro podnikatelské organizace je nejvyšší prioritou zisk, pro NNO jsou to jejich hodnoty a poslání.

2.3 Právní formy nestátních neziskových organizací

NNO využívají následující právní formy, které jsou upravené zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákonem č. 89/2012 Sb., o obchodních korporacích.

- Korporace – mezi korporace patří spolky, které se podle § 217 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník zabývají naplňováním a uspokojováním potřeb jak veřejných, tak soukromých. Spolky mohou mít kromě svojí hlavní nevýdělečné činnosti také vedlejší podnikatelskou činnost, ale pouze za předpokladu investování zisku na podporu hlavní činnosti spolku. Dále mezi korporace patří také církve, politické strany, profesní komory a příspěvkové organizace.
- Fundace – spravují majetek a dle příslušných zákonů jej přerozdělují tam, kde je potřeba. Mezi fundace patří například nadace a nadační fondy.
- Ústavy – jsou zakládány za účelem společenské či hospodářské prospěšnosti. (Pelikánová 2018) (Dobrozemský a Stejskal 2015)

3 Možnosti financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby

Neziskové organizace jsou financovány vícezdrojově a to jak z veřejných zdrojů, tak ze soukromých zdrojů. U veřejných zdrojů je v hlavní roli stát, který operuje se státním rozpočtem, ve kterém má prostředky k realizaci dotační politiky. Oblastmi dotační politiky jsou například sociální služby, ochrana životního prostředí, vzdělání atd. Pokud nezisková organizace jednu z těchto oblastí splňuje, je možné ji financovat z veřejného rozpočtu.

Stát neziskovým organizacím v oblasti poskytování sociálních služeb poskytuje finanční prostředky na jejich veřejně prospěšnou činnost. Dříve než se peníze od státu dostanou do organizací, jsou rozděleny přes tzv. směrná čísla do krajů, které je ještě přerozdělují podle stanovených priorit. Organizace za tyto finanční prostředky musí státu dokázat důležitost jejich práce a transparentně účtovat, jak dotace využívají. Všechny náklady a aktivity musí být zaznamenané a poté zveřejněné, aby si je stát mohl kdykoliv zkontrolovat. Komplexní hospodaření neziskových organizací v oblasti poskytování sociálních služeb je transparentní.

Co se týče soukromých zdrojů financování, zde si organizace taktéž musí vydobýt své místo a přesvědčit donátory, že si zaslouží jejich peníze. Další možností financování je také samofinancování z vedlejší hospodářské činnosti. Některé neziskové organizace zakládají sociální podniky, nebo přímo s.r.o., které mají za úkol spolufinancovat hlavní činnost neziskové organizace. Proto je pro udržení činnosti NNO důležité mít k dispozici více zdrojů financování, protože ani jeden ze zdrojů není jistou zárukou příjmu. (Boukal 2007) (Pelikánová 2018)

3.1 Zdroje financování

Mezi finanční zdroje NNO patří jak peněžní prostředky, tak nepeněžní prostředky jako jsou například dary v podobě majetku, nebo dobrovolnická práce. Dále se zdroje financování dají také rozdělovat na lokální a zahraniční, externí a interní, ale především na zdroje veřejné a soukromé a zvláštní pozornost je věnována zdrojům získaným prostřednictvím fundraisingu. (Pelikánová 2018)

3.1.1 Veřejné zdroje

Veřejnými zdroji se rozumí cizí zdroje získané z veřejné sféry jako jsou například dotace od státu, nebo z kraje a obcí. Dále to jsou také příjmy v podobě příspěvků na péči pro uživatele sociálních služeb od státu, nebo finance z Evropského sociálního fondu. Ačkoliv stát neziskové organizace financuje každý rok, výdaje ze státního rozpočtu na tyto účely nejsou považovány za mandatorní (povinný) výdaj, a proto na dotaci není právní nárok. Příjmy z veřejné sféry jsou ve většině případu vázány použitím na určitý předem daný schválený účel. (Pelikánová 2018) (Prouzová 2015)

Dotace ze státního rozpočtu

Dotace ze státního rozpočtu jsou nejvýznamnější položkou veřejného financování NNO. Tyto dotace se dají dělit na přímé a nepřímé. Přímé dotace ze státního rozpočtu jsou získávány přímo bez dalšího mezičlánku, který by dotaci dále přerozděloval. Jde například o dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí. Výběrová řízení zde probíhají jednou za rok, kde se vybírají jednotlivé projekty nebo služby NNO. Nepřímé dotace ze státního rozpočtu se vztahují na neziskové organizace s organizační jednotkou, která žádá ministerstvo o dotaci. (Pelikánová 2018)

Vzhledem k tomu, že na dotaci není právní nárok, stát udržuje především neziskové organizace v každoroční nejistotě. O dotaci tak musí NNO každý rok žádat, a nikdy se dopředu neví, jak velká dotace bude. Organizace tak tedy neustále žijí v nejistotě z toho, jaké budou mít finanční zdroje. Zdroje financování z veřejných rozpočtů jsou tak významné, že pokud by je organizace z nějakého důvodu nedostala, znamenalo by to pro ni neschopnost poskytovat služby ve slíbeném rozsahu a kvalitě.

Dotace a příspěvky kraje

Dotace z krajů patří mezi, již výše zmíněné nepřímé dotace ze státního rozpočtu, kde mezičlánky jsou jednotlivé kraje. NNO poskytující služby na území daného kraje prostřednictvím krajů podávají žádost o dotaci od státu. Kraje pak získávají přes tzv. směrné číslo část z objemu finančních prostředků státního rozpočtu určených pro poskytování sociálních služeb. Při rozdělování dotací se kraje řídí Metodikou pro poskytovatele sociálních služeb zařazených do Základní sítě sociálních služeb jednotlivých krajů, které se podrobněji věnuje praktická část.

Dotace a příspěvky obce

Obce v České republice získávají finanční prostředky od státu tzv. rozpočtovým určením daní, které se řídí zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Z tohoto objemu finančních prostředků mají povinnost postarat se o své občany. A to například podporou kulturních, sportovních či jiných zájmových činností. Ale zároveň i podporou poskytovatelů sociálních služeb poskytujících služby občanům na jejich území. Obce pak mají možnost vyhlašovat vůči poskytovatelům sociálních služeb dotační programy, podporovat je individuální dotací či darem.

Úhrada za péči (příspěvek na péči)

Příspěvek na péči dostávají osoby, které se nacházejí v dlouhodobém nepříznivém zdravotním stavu a potřebují pomoc jiné osoby. Tento příspěvek dostávají od státu a je určený na úhradu péče, a to buď od blízkých osob, nebo od organizací poskytující sociální služby, včetně NNO. Stát se při poskytování příspěvku podílí na možnosti zajištění pomoci při nepříznivé situaci a řídí se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 505/2006 Sb. (MPSV 2020)

Podle stupně závislosti se odvíjí výše příspěvku. Při zhodnocení stupně závislosti se posuzuje, zda je osoba schopna sama zvládat těchto deset oblastí potřebných pro běžný život:

- mobilita,
- orientace,
- komunikace,
- stravování,
- oblékání a obouvání,
- tělesná hygiena,
- výkon fyziologické potřeby,
- péče o zdraví,
- osobní aktivity,
- a péče o domácnost (péče o domácnost se neposuzuje u osob do 18 let).

(MPSV 2020)

Jak je možno vidět z tabulky č. 3, výše příspěvku na péči za kalendářní měsíc se pak dále rozděluje podle dvou kritérií. Výše příspěvku pro osoby, které jsou mladší 18-ti let a pro osoby, které jsou starší 18-ti let.

Tabulka 3: Výše příspěvku na péči

Osoby mladší 18-ti- let		Osoby starší 18-ti let	
Stupeň závislosti	Výše příspěvku	Stupeň závislosti	Výše příspěvku
Lehká závislost	3 300 Kč	Lehká závislost	880 Kč
Středně těžká závislost	6 600 Kč	Středně těžká závislost	4 400 Kč
Těžká závislost	13 900 Kč	Těžká závislost	12 800 Kč
Úplná závislost	19 200 Kč	Úplná závislost	19 200 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Evropský sociální fond

Dalším veřejným zdrojem pro neziskové organizace jsou příspěvky od Evropské unie v rámci regionálních operačních programů. Mezi tyto programy patří například operační program Zaměstnanost, kde jsou dílčí programy jako: Rozvoj systémové podpory digitální gramotnosti (DigiStrategie), Rozvoj systému dalšího vzdělávání zaměstnanců a zaměstnavatelů v oblasti digitálních kompetencí (DigiKatalog), Důstojné pracoviště ve veřejné správě, Zvyšování kvality systému sociálních služeb prostřednictvím vytvoření kvalitního systému dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách a jiné další programy, které se zaměřují na zlepšení úrovně sociálních služeb v Evropské unii. Operační programy mimo jiné také zahrnují potravinovou a materiální pomoc a technickou pomoc. (MPSV 2021)

Daňové zvýhodnění

Stát umožňuje vybraným nestátním neziskovým organizacím neboli také veřejně prospěšným poplatníkům dle § 20 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu snížit si vypočtený základ daně až o 30 % nejvýše však o 1 milion korun českých. V případě, že toto snížení činí méně než 300 tisíc korun českých, lze odečíst částku ve výši 300 tisíc korun českých, maximálně však do výše základu daně. Úsporu na dani, kterou tím veřejně prospěšný poplatník získá musí použít v následujícím roce ke krytí nákladů neziskové činnosti.

Dále pak NNO využívají, tak jako další organizace, možnost dle § 34h zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, uplatnit odpočet na podporu výdajů vynaložených na žáka, nebo studenta v rámci odborného vzdělávání, který činí 200 Kč za každou hodinu uskutečněnou na pracovišti poplatníka v rámci:

1. praktického vyučování,
2. odborné praxe,
3. vzdělávací činnosti v rámci části akreditovaného studijního programu vysoké školy

3.1.2 Soukromé zdroje

Mezi soukromé zdroje patří jak příjmy z vlastních zdrojů, tak zdroje získané pomocí fundraisungu. Mezi vlastní zdroje patří příjmy z vlastní činnosti získané například z podnikatelské činnosti, investiční činnosti, členských příspěvků a dalších doplňkových činností. Všechny tyto zdroje však nesmějí být použity pro vytváření výdělků členů organizace, ale pro podpoření chodu a rozvoje činnosti organizace. Mezi zdroje z fundraisungu patří dary od právnických osob, fyzických osob, či individuálních dárců. (Pelikánová 2018)

Příjmy z vlastních zdrojů

Mezi příjmy z vlastních zdrojů patří členské příspěvky, příjmy z hlavní a vedlejší činnosti a příjmy z podnikání. Hlavní činností se rozumí činnost, pro kterou byla organizace založena. Zisky z hlavní činnosti se dají použít pro další rozvoj chodu činnosti organizace. Příjmy z vedlejší činnosti se musí použít pro udržení chodu hlavní činnosti NNO. Podnikání se provozuje taktéž pro udržení a podporu hlavní činnosti organizace. Zisk z podnikání nelze použít jiným způsobem než zpětným vložením do organizace pro rozvoj činnosti. NNO může podnikat v oblastech jako jsou například: pronájem prostorů, poskytování propagace, pořádání akcí, prodej vyrobených předmětů (chráněné dílny), organizace zájezdů a další jiné volnočasové aktivity. (Pelikánová 2018)

Příjmy z vlastní činnosti neboli samofinancování určuje míru nezávislosti NNO, čím větší jsou příjmy ze samofinancování, tím je organizace nezávislejší. Mezi tyto příjmy mohou patřit například příjmy z prodeje výrobků (chráněné dílny) nebo služeb, investiční činnost, příjmy z pronájmu majetku, nebo členské příspěvky.

Jednou z nejvýznamnějších výhod samofinancování je flexibilita zdrojů získaných vlastní činností. Tyto peněžní prostředky nepodléhají pravidlům jako je tomu u ostatních zdrojů. Na NNO nejsou kladeny požadavky jako například v jaké míře má organizace peněžní prostředky utratit, na jakou konkrétní věc, nebo tyto prostředky nejsou potřeba transparentně vyúčtovat v zadaném termínu. Další výhodou peněžních prostředků vydělaných vlastní činností je plynulost toku do organizace. NNO nemusí čekat na konkrétní datum jako je tomu například u dotací. Příjmy z vlastní činnosti je možno získávat celoročně v jakémkoliv období, jak je potřeba. (Pelikánová 2018)

Mezi příjmy z hlavní činnosti patří zejména úhrady od uživatelů sociálních služeb.

Neziskové organizace poskytující sociální služby za poskytované služby péče dostávají od svých klientů zaplacené z části z jejich vlastních peněz a popřípadě i z příspěvků na péči, které klientům přiděluje stát. Hodinové sazby za služby jsou ve většině případů symbolické a jsou omezeny maximální výší vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon o sociálních službách.

Klient sociální služby platí za základní činnosti poskytované sociální službou vyjmenované v zákoně o sociálních službách dle ceníku zveřejněného organizací. Toto platí u služeb péče. Služby prevence jsou poskytovány zdarma. U pečovatelské služby platí výjimky dle § 75 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kdy pro určité osoby jsou základní činnosti pečovatelské služby poskytovány bezplatně. Sociální služba je poskytována i osobě, která si nepožádala o přidělení příspěvku na péči. Je to osobní rozhodnutí každého jednotlivce a služby může hradit i z jiného finančního zdroje než z příspěvku na péči, například z vlastních zdrojů, nebo ze zdrojů svých blízkých.

3.1.3 Fundraising

Fundraising je běžnou součástí činností organizací, které operují v neziskovém sektoru. Z angličtiny lze přeložit jako "pěstování fondů". (Boukal 2013) Jde o dlouhodobou plánovanou činnost, která se snaží naplnit ekonomickou strategii organizace. Jedním z hlavních úkolů fundraisingu je zajistit finanční i nefinanční vnější zdroje v potřebné výši a struktuře z více zdrojů tak, aby i v případě selhání jednoho ze zdrojů NNO mohla dále bez větších potíží fungovat a realizovat své poslání. (Pelikánová 2018) Avšak jeden ze zdrojů je téměř vždy dominantní, tudíž by bez jeho existence nemohla organizace pokračovat

ve své činnosti v takové podobě, jako po dobu jeho existence. Dominantním zdrojem NNO bývají dotace z ministerstev přerozdělované kraji.

(Šedivý a Medlíková 2017)

Fundraising se realizuje pomocí mnoha metod, mezi tyto metody patří například osobní setkání, které je považováno za jednu z neúčinnějších metod, ale zároveň i nejnáročnější na přípravu. Je zde potřeba znalost umění jednání s lidmi a znalost asertivního chování. Tato metoda je také časově nejnáročnější. Další z metod je veřejná sbírka, prostřednictvím které se NNO snaží získat dobrovolné peněžité příspěvky na účely veřejně prospěšné. Další metodou je telefonická kampaň, která je časově méně náročná, než je osobní setkání. Díky neosobní účasti lze zastihnout větší počet lidí, ale za cenu menší důvěry v organizaci způsobenou neosobním kontaktem na dálku. Kromě telefonické kampaně se organizuje také poštovní kampaň. Dříve se dárci oslovovali pomocí dopisu, v dnešní době pomocí e-mailu. Poštovní oslovení má stejné nevýhody jako telefonické, oproti osobnímu setkání. Avšak lze si zde graficky vyhrát se vzhledem e-mailu, a to může být pro získání dárce také rozhodující. (Pelikánová 2018)

Aktivita spojené s fundraisingem u menších organizací vykonává vedoucí, nebo ředitel organizace. Větší NNO mají na tyto aktivity specialistu neboli fundraisera. Fundraiser je osoba, která se profesionálně zaměřuje na fundraisingové aktivity. Fundraiser může být buď zaměstnancem dané NNO (interní fundraiser), nebo to může být externí specialista, kterého si NNO najímá pro vykonávání činností fundraisingu. (Boukal 2013)

Úkolem fundraisera není jen získat zdroje potřebné k přežití NNO, ale také udržovat dobré vztahy a stabilizovat důvěru v organizaci. Tyto aktivity se vykonávají společně s oddělením lidských zdrojů a s marketingovým oddělením. Schopnost oslovit nové potenciální členy, či příznivce a přátele neziskové organizace je klíčové. Poté co se tito lidé rozhodnou podílet na činnosti organizace, je důležité zajistit, aby měli pocit, že jsou do chodu NNO začleněni. Po získání dobrého pocitu z participace se dárci budou chtít dále podílet na funkčnosti organizace. (Pelikánová 2018)

Mezi hlavní úkoly fundraisera patří například:

- podílení se na sestavování rozpočtu NNO,
- tipování potenciálních zdrojů, kreativní cesty oslovení,

- plánování a realizace fundraisingových akcí,
- vedení databáze dárců,
- komunikace, udržení kontaktu a rozvoj vztahů s dárci,
- zajištění propagace. (Šedivý a Medlíková 2017)

Firemní dárci a sponzoři

Jedním z možných finančních zdrojů pro NNO získaných prostřednictvím fundraisingu jsou dary od firem, nebo sponzorů. Důležité zde je zaujmout potenciálního dárce, a to například jak svojí veřejně prospěšnou činností, tak působením ve společnosti. Firemní dárci a sponzoři si svými dary pro organizaci mohou zajistit viditelnost a zlepšit si tak dobré jméno společnosti. Forma dárcovství či sponzoringu může mít hmotnou podobu, když firma například poskytne své výrobky. Dále firmy mohou uspořádat různé sbírky, nebo fondy na získání prostředků ve finanční podobě, a to jak od zaměstnanců, tak od veřejnosti. (Pelikánová 2018)

Individuální dárci

Dárcovství prostřednictvím individuálních dárců může být jak peněžní, tak nepeněžní. Za nepeněžní dary se dá považovat dobrovolnictví, kde dobrovolníci nabízejí svojí pomocnou ruku, poskytují svoje znalosti a svůj čas organizaci, a to bez nároku na úplatu. Mezi peněžní dary mohou patřit členské příspěvky od členů, peněžní prostředky získané z uspořádaných sbírek (tzn. pokladničky), nebo z prodeje vstupenek a dárcovských DMS zpráv. Dalším možným zdrojem peněžních darů jsou inzerce např. v televizi, kde organizace žádá veřejnost o dárcovský příspěvek. Mezi individuální dárce také patří fyzické osoby, které chtějí svým darem pomoci podpořit chod neziskových organizací. Moderní nezisková organizace využívá pro svou propagaci a získání finančních prostředků i dostupné sociální sítě jakou jsou facebook, twitter nebo instagram. (Pelikánová 2018)

4 Financování sociálních služeb v Libereckém kraji

Liberecký kraj (dále jen LK) pro možné financování organizací poskytující sociální služby na jeho území zavedl dokumenty a postupy, mezi které patří Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb LK, Základní síť poskytovatelů sociálních služeb LK a Metodika pro poskytovatele sociálních služeb v LK. Prvním krokem pro zajištění poskytování sociálních služeb na území kraje je podpora komunitního plánování v obcích s rozšířenou působností (dále jen ORP) v Libereckém kraji (Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily, Česká Lípa, Frýdlant atd.). Z komunitních plánů ORP pak vychází potřebnost jednotlivých území. Plánování je realizováno podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. Dále jednotlivé obce spolu ve spolupráci s Libereckým krajem vytváří střednědobý plán rozvoje sociálních služeb LK. (Liberecký kraj 2021)

Na oficiálních webových stránkách Libereckého kraje definice plánování financování sociálních služeb zní takto: *"Aby mohly obce s rozšířenou působností splnit dané koordinační povinnosti na území, neobejdou se bez vhodného nástroje k pravidelnému získávání údajů a mapování situace. Nejefektivnější je metoda komunitního plánování, v rámci které obce vytváří střednědobé plány sociálních a případně i navazujících služeb. Metoda komunitního plánování je proces, ve kterém se zpracovávají rozvojové plány, strategie a koncepce vycházející z participativních přístupů. Do procesu tvorby je vtažena, co nejširší veřejnost dané obce či lokality, pro kterou se dokumenty zpracovávají."* (Liberecký kraj 2021)

4.1 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb

Libereckého kraje

Při zpracovávání Střednědobého plánu Liberecký kraj vychází z § 95 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Kraj zajišťuje potřeby občanů žijící na území Libereckého kraje, zajišťuje dostupnost informací a možností poskytování sociálních služeb, Střednědobý plán zpracovává ve spolupráci s obcemi v daném kraji a s poskytovateli sociálních služeb na území Libereckého kraje. Střednědobý plán se zpracovává na základě potřeb jednotlivých ORP. (Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje 2020)

Fáze tvorby Střednědobého plánu se dělí na tři hlavní části – analytickou, strategickou a prováděcí část. Základem analytické části jsou statistická data týkající se situace v oblasti poskytování sociálních služeb jednotlivých ORP. Podkladem pro tato data jsou především komunitní plány. Analytická část se skládá z obecné charakteristiky kraje, ze které se například zjistí, že Liberecký kraj je nejmenším krajem v České republice, je převážně průmyslově založený a průměrný věk obyvatel je 42,1 let. Dále je zde popsáno členění jednotlivých ORP na základě dat z Českého statistického úřadu, kterých je v LK celkem deset, jak je možno vidět z tabulky č. 4.

Tabulka 4: Obce s rozšířenou působností v Libereckém kraji

Vybrané geografické údaje správních obvodů ORP k 31. 12. 2018					
Kraj, správní obvod ORP	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Počet obyvatel sídla ORP	Počet obcí	z toho: se statutem města
Liberecký kraj	3 163	442 356		215	39
Česká Lípa	872	76 838	37 444	41	8
Frýdlant	349	24 496	7 531	18	4
Jablonec nad Nisou	142	56 094	45 802	11	3
Jilemnice	279	22 105	5 391	21	3
Liberec	578	144 878	104 445	28	7
Nový Bor	201	26 297	11 678	16	3
Semily	230	25 659	8 367	22	3
Tanvald	191	20 460	6 252	10	5
Turnov	247	33 347	14 334	37	2
Železný Brod	74	12 182	6 069	11	1

Zdroj: (Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje 2020)

Obyvatelé jednotlivých obcí se rozdělují na věkové skupiny, charakterizují se, zjišťuje se jejich zdravotní stav a jejich individuální potřeby. Provádí se analýza skupin a prověřuje se vývoj užívání jednotlivých služeb na území Libereckého kraje. Tabulka č. 5 popisuje, jak se měnily počty uživatelů sociálních služeb v letech 2015 – 2018. Kategorie poradenství, péče a prevence se pak dále dělí na další podkategorie služeb. (Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje 2020)

Tabulka 5: Vývoj počtu uživatelů sociálních služeb v Libereckém kraji v letech 2015 – 2018

Vykázaný počet uživatelů v roce	2015	2016	2017	2018	CELKEM
CELKEM	25 925	26 554	26 150	27 915	106 544
• služby sociálního poradenství	9 580	10 644	10 048	11 566	41 838
• služby sociální péče	7 220	8 034	8 081	7 972	31 307
• služby sociální prevence	9 125	7 876	8 021	8 377	33 399

Zdroj: (Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje 2020)

Poslední částí analytické části je ekonomická analýza. Podkladem pro tuto analýzu jsou výroční zprávy poskytovatelů sociálních služeb a Základní síť LK. Sleduje se zde, jaké jsou trendy v příjmech, nákladech a zdrojích financování. Jak je vidět z tabulky č. 6, výše nákladů i zdrojů na pokrytí služeb má tendence se každým rokem zvyšovat. Z tabulky je také patrné, že nejvyšší zastoupení zdrojů je z dotací ministerstva práce a sociálních věcí.

Tabulka 6: Vývoj vícezdrojového financování sociálních služeb v Libereckém kraji

Objem v Kč v jednotlivých letech	2015	2016	2017	2018	2019
Dotace krajů ze zdrojů MPSV	346.104.000	368.341.000	450.137.853	593.038.925	667.558.925
Dotace krajů, vč. příspěvku zřizovatele	118.287.249	124.512.894	115.425.083	139.906.268	143.098.743
Dotace obcí, vč. příspěvku zřizovatele	89.639.217	94.357.070	116.306.190	132.177.320	142.285.682
Strukturální fondy	1.135.612	608.169	8.936.948	40.923.963	58.215.171
Úhrady od uživatelů	424.527.248	446.870.787	462.581.438	479.059.023	504.260.459
Ostatní	20.921.675	54.872.080	82.152.488	40.561.501	41.673.609
Celkem náklady/zdroje krytí	1.062.127.776	1.121.463.026	1.241.624.134	1.480.778.125	1.557.092.589

Zdroj: (Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje 2020)

Ve strategické části se navrhuje strategie a cíle klíčové pro zajištění dostupnosti sociálních služeb na území kraje, jak z dlouhodobého, tak střednědobého a krátkodobého hlediska. Strategické cíle se řídí pravidlem SMART a jedním z nich je například: "Zvýšení dostupnosti ambulantních a terénních služeb pro seniory se sníženou soběstačností, osoby se ZP a další osoby vyžadujících podporu". (Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje 2020, s. 69)

Poslední prováděcí část vychází ze Základní sítě poskytovatelů sociálních služeb Libereckého kraje, kde se sledují jednotlivé registrované služby a jejich konkrétní kapacity a podle toho se plánuje jejich dostupnost. (Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje 2020)

4.2 Základní síť poskytovatelů sociálních služeb

Libereckého kraje

Základní síť sociálních služeb v Libereckém kraji (dále už jen ZSLK) je seznam konkrétních organizací poskytující sociální služby, které jsou registrované a Liberecký kraj si vybral jejich konkrétní kapacity, aby si od nich objednal služby v určitém rozsahu. Výše finančních prostředků, které kraj rozděljuje organizacím zahrnutým v síti, se odvíjí od výše kapacity každé jednotlivé služby. Podmínkou pro zařazení organizace a její konkrétní služby do ZSLK je prokazatelná potřebnost služby, vyjádřená podpora ze strany obce a územní působnost v Libereckém kraji (poskytování služeb občanům Libereckého kraje). (Liberecký kraj 2021)

4.2.1 Financování nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby v Libereckém kraji v letech 2018 – 2020 z rozpočtu Libereckého kraje

Na internetových stránkách Libereckého kraje si NNO zjišťují, jaké dotační tituly byly na daný nadcházející rok otevřeny a poté posílají elektronickou žádost. Žádosti se posílají obvykle v letních měsících na nadcházející rok. Liberecký kraj takto podporuje NNO již od roku 2016. Finance z tohoto dotačního řízení slouží NNO na překlenutí začátku roku, než budou mít připsány na účtech první splátku dotace MPSV (do 30. dubna). Liberecký kraj pak žádosti zhodnotí podle předem vyhlášených kritérií. Na podzim kraj zveřejňuje seznam podpořených i nepodpořených subjektů, tedy těch, které nesplnili požadovaná kritéria. (Liberecký kraj 2019)

Mezi každoročně podporované subjekty patří neziskové organizace jako například Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou, Člověk v tísni, o.p.s, NADĚJE, CENTRUM PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ Libereckého kraje, o.p.s., Národní ústav pro autismus a další. (Liberecký kraj 2019)

Ze seznamu podpořených subjektů v letech 2018 – 2020 je patrné, že dotace nemají každý rok tendenci se příliš zvyšovat, kromě roku 2018, kdy došlo k nucenému dofinancování. V roce 2018 byly dvě kola na získání dotace, z důvodu nedostatku prostředků v prvním kole musel kraj subjekty dofinancovat. Dohromady výše dotace pro všechny podpořené subjekty

pro rok 2018 činila částku 14 519 000 Kč. V roce 2019 dotační částka dohromady činila zhruba 10 milionů korun českých. V roce 2020 částka celkem také činila 10 milionů korun českých. Prostředky od Libereckého kraje pro NNO poskytující sociální služby nejsou celkem příliš vysoké, ani úměrné ke každoročnímu navyšování cenové hladiny. V roce 2021 se konalo jednání, kde Liberecký kraj schválil pro další roky dotační podporu pro NNO až 30 milionů korun českých. (Liberecký kraj 2019)

Například Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou se každý rok dostalo do podpořených subjektů se všemi svými registrovanými službami. Například v roce 2020 celková přidělená částka činila 410 tisíc korun českých, jak lze vidět z tabulky č. 7 vystavené Libereckým krajem. V minulých letech částky byly obdobné. (Liberecký kraj 2019)

Tabulka 7: Dotační řízení Libereckého kraje na rok 2020

Poř. číslo	Název poskytovatele	IČO	Sídlo	Druh sociální služby	Registrační číslo	Výše dotace LK 2020 (v Kč)
1.	Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou	73633992	5. května 193/2, 466 01 Jablonec nad Nisou	§ 62 nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	8492814	91.000
2.	Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou	73633992	5. května 193/2, 466 01 Jablonec nad Nisou	§ 62 nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	3428319	91.000
3.	Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou	73633992	5. května 193/2, 466 01 Jablonec nad Nisou	§ 65 sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	7080749	121.000
4.	Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou	73633992	5. května 193/2, 466 01 Jablonec nad Nisou	§ 40 pečovatelská služba	5741111	107.000

Zdroj: (Liberecký kraj 2019)

4.2.2 Spolufinancování nestátních neziskových organizací zařazených v Základní síti Libereckého kraje z rozpočtu statutárního města Jablonec nad Nisou v letech 2018 – 2020

Statutární město Jablonec nad Nisou poskytuje dotace poskytovatelům sociálních služeb z řad NNO, jejichž kapacity jsou zařazeny v rámci komunitního plánování sociálních služeb Jablonecka v základní síti ORP Jablonec nad Nisou. Vývoj objemu žádostí a finanční podpory v letech 2018 – 2020 shrnuje následující tabulka č. 8. Spolufinancování NNO z rozpočtu statutárního města Jablonec nad Nisou má na rozdíl od spolufinancování z rozpočtu Libereckého kraje tendence se každý rok navyšovat.

Tabulka 8: Financování NNO z rozpočtu statutárního města Jablonec nad Nisou v letech 2018 - 2020

Rok	2018	2019	2020
Podpora (v Kč)	7 486 000	7 528 000	11 208 444

Zdroj: (Statutární město Jablonec nad Nisou 2022)

4.3 Metodika pro poskytovatele sociálních služeb v Libereckém kraji

Liberecký kraj poskytuje pro poskytovatele sociálních služeb finanční prostředky pro provoz jejich činnosti. Zároveň každý rok upravuje metodiku pro poskytovatele sociálních služeb v Libereckém kraji (dále už jen metodika). Tito poskytovatelé se musí řídit pravidly a postupy pro poskytování sociálních služeb uvedenými v metodice, pokud chtějí finančních prostředků od kraje využívat. Metodika pro poskytovatele sociálních služeb v Libereckém kraji úzce souvisí se základní sítí sociálních služeb Libereckého kraje, ve které jsou uvedeny kapacity, tedy počty úvazků nebo lůžek na jednotlivou organizaci a podle toho se určuje, jak vysoké finanční prostředky organizace dostane. Postupy pro poskytování sociálních služeb se řídí Zákonem o sociálních službách 108/2006 Sb. a vyhláškou 505/2006. Sjednocené postupy se řídí Standardy kvality sociálních služeb. (Liberecký kraj 2021)

Složení a počet úvazků pracovního týmu

Pokud chce poskytovatel sociální služby žádat o dotaci, musí nejprve v žádosti o dotaci uvést složení pracovního týmu a počet úvazků pracovníků na jednotlivých pozicích.

Pracovní úvazky musí korespondovat s kapacitami v základní síti sociálních služeb Libereckého kraje pro určitý rok, kde je omezený počet úvazků na každou organizaci, na kterou jsou využívány dotace. Pokud je počet úvazků vyšší než počet úvazků zaregistrovaných v síti, peníze na pokrytí těchto úvazků si musí organizace získat sama.

Struktura pracovníků odborné činnosti dle § 109, zákona č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách:

- sociální pracovníci,
- pracovníci v sociálních službách,
- zdravotničtí pracovníci,
- pedagogičtí pracovníci,
- manželští a rodinní poradci,
- další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

Struktura ostatních technicko-hospodářských pracovníků:

- vedoucí pracovníci,
- administrativní pracovníci,
- obslužný personál.

Na každého pracovníka odborné činnosti je stanovena výše úvazku ostatních technickohospodářských pracovníků, a to ve výši maximálně 0,3 úvazku. Zároveň musí být skutečná průměrná kapacita pracovních úvazků pracovníků odborné činnosti splněna za období jednoho roku minimálně ve výši 90 % úvazků uvedených v základní síti sociálních služeb Libereckého kraje. Výše těchto pracovních úvazků se odvíjí od situace zaměstnanosti v organizaci během roku, výše ztracených úvazků však nesmí klesnout pod 10 %. (Liberecký kraj 2021)

Pracovníci vykonávající odborné činnosti mají stanovenou minimální výši podílu vykonávání přímé práce ve vztahu k vykonávání ostatních činností. Tato výše je stanovena na 80 %. To znamená, že 80 % ročního fondu pracovní doby pracovníka odborné činnosti musí být využito na přímou práci s uživateli sociální služby a zbylých 20 % může být využito na nepřímou práci – ostatní pracovní úkony pracovníka. Do zbylých 20 % je zahrnuta i doba dovolených, nemocenské, ošetřování člena rodiny, školení (povinnost pro pracovníka

v přímé péči minimálně 24 hod/rok), dále pak administrativa pro organizaci a další činnosti nesouvisející se základními činnostmi dle registrace sociální služby. (Liberecký kraj 2021)

Přímá práce pracovníka odborné činnosti se skládá z:

- přímé práce s klientem,
- přímé práce ve prospěch klienta,
- poradenství,
- zbývajícího času, kdy je pracovník k dispozici.

Nepřímá práce pracovníka zahrnuje:

- pracovní porady,
 - školení,
 - týmová / osobní supervize,
 - účast na seminářích,
 - pracovní cesty,
 - další činnosti pro zaměstnavatele,
 - dovolené, nemoc, ošetřování člena rodiny, vzdělávání, návštěva lékaře.
- (Liberecký kraj 2021)

Dále je poskytovatel sociálních služeb povinen vést evidenci činností svých pracovníků pro možnost využívání finančních prostředků od kraje pro pokrytí mezd zaměstnanců.

Potřebnost sociálních služeb v jednotlivých oblastech

Předpokladem pro efektivní poskytování sociálních služeb a přiměřené pokrytí sítí je kvalitní analýza potřeb klienta. Zde se zjišťují jednotlivé oblasti života, ve kterých klient potřebuje pomoc či podporu pro to, aby mohl být začleněn do společnosti a prožívat běžný život svých vrstevníků. Analýzu vytváří sociální pracovník při osobním setkání pomocí standardizovaného dotazníku. Zjišťuje skutečnou potřebnost zájemce o službu a doporučuje, jaká služba je u konkrétní osoby potřeba. Po vyhodnocení potřebnosti v jednotlivých oblastech života zájemce o službu se pracovníci v přímé péči mohou zaměřit na konkrétní službu formou individuální podpory klienta. (Liberecký kraj 2021)

Poskytovatelé, kteří jsou zařazeni v základní síti sociálních služeb Libereckého kraje, jsou povinni provádět sociální šetření v podobě záznamu z jednání se zájemcem, tento

záznam je podkladem pro vznik smlouvy mezi zájemcem o sociální službu a organizací, pro individuální plánování a pro zpětnou kontrolu. Liberecký kraj pro tyto záznamy zavedl Karty řešených potřeb (identifikace konkrétních potřeb zájemce). (Liberecký kraj 2021)

Proces poskytování sociálních služeb

Dle metodiky se poskytovatelé sociálních služeb musí držet postupů pro poskytování služby, které nařídil Liberecký kraj. Proces začíná oslovením poskytovatele osobou v nepříznivé životní situaci, která žádá o pomoc či radu. Dále následuje identifikace potřeb zájemce o danou službu. Identifikace potřeb se srovnává s rozsahem sociální práce dané organizace a v případě shody se uzavře smlouva o poskytování sociální služby. Po uzavření smlouvy následuje vytvoření individuálního plánu pro naplnění potřeb klienta. V průběhu vykonávání služby se průběžně služba monitoruje, vyhodnocují se stanovené cíle a kontrolují se výsledky. (Liberecký kraj 2021)

5 Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou

Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou (dále už jen Diakonie) je jednou z nestátních neziskových organizací poskytující sociální služby. Středisko Diakonie vzniklo 26. července 2006 z vůle členů farního sboru Českobratrské církve evangelické v Jablonci nad Nisou, kteří se rozhodli věnovat se praktické pomoci potřebným. Středisko Diakonie samostatnou je právnickou osobou, evidovanou v rejstříku vedeném Ministerstvem kultury ČR, v rámci struktury Diakonie Českobratrské církve evangelické. Zřizovatelem je Českobratrská církev evangelická. Středisko Diakonie sídlí v ulici 5. května 193/2 v Jablonci nad Nisou. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2020)

5.1 O organizaci

Středisko bylo založeno za účelem poskytování sociálních služeb. Patří mezi neziskové organizace poskytující sociální služby. Poskytuje čtyři registrované sociální služby: terénní pečovatelská služba, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež v Jablonci nad Nisou (klub Kruháč), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež ve Frýdlantu (klub Cajk). (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2020)

Diakonie ČCE poskytuje sociální pomoc, tam kde je to opravdu potřeba. Podporuje každého, od nejmladších potřebných občanů po nejstarší občany v lokalitách, kde působí. Přímou pomoc potřebným poskytují sociální pracovníci, pracovnice sociální péče (pečovatelky) a pracovníci v sociálních službách (kontaktní pracovníci). K 31. prosinci 2020 mělo středisko 25 zaměstnanců, 2 pracovníky na dohodu a 3 dobrovolníky. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2020)

5.2 Služby

Terénní pečovatelská služba

Pečovatelská služba podporuje osoby se zdravotním znevýhodněním nad 19 let a seniory, kteří se již neobejdou bez pomoci druhých. S pomocí pečovatelek můžou nadále zůstat ve svém domácím prostředí. Jedná se o pomoc s činnostmi běžného života, které klient již není schopen sám plnit. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2020)

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nízkoprahové kluby pro děti a mládež v Jablonci nad Nisou (klub Kruháč) a ve Frýdlantu (klub Cajk) pomáhají dětem a mládeži ve věku 6-26 let, které se dostávají ve svém životě z různých důvodů do potíží. Klub je pro ně bezpečným útočištěm, kde najdou podporu a také přátele. Klub je rozdělený do více věkových kategorií, tudíž klient zde může vše probrat i se svými vrstevníky. Pracovníci na klubu s klienty mluví o jejich problémech a motivují je k aktivnímu řešení jejich situace, jsou pro ně oporou a v případě potřeby je doprovází na úřady, školy a další instituce. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2020)

Sociálně aktivizační služby

Sociálně aktivizační služby podporují rodiny s dětmi, které se ocitly v těžké životní situaci. Pracovníci Diakonie spolupracují s rodinami a snaží se je vést k aktivnímu řešení jejich situace, aby rodina mohla zůstat pohromadě a děti se mohly dále ve svém životě zdravě a bezstarostně vyvíjet.

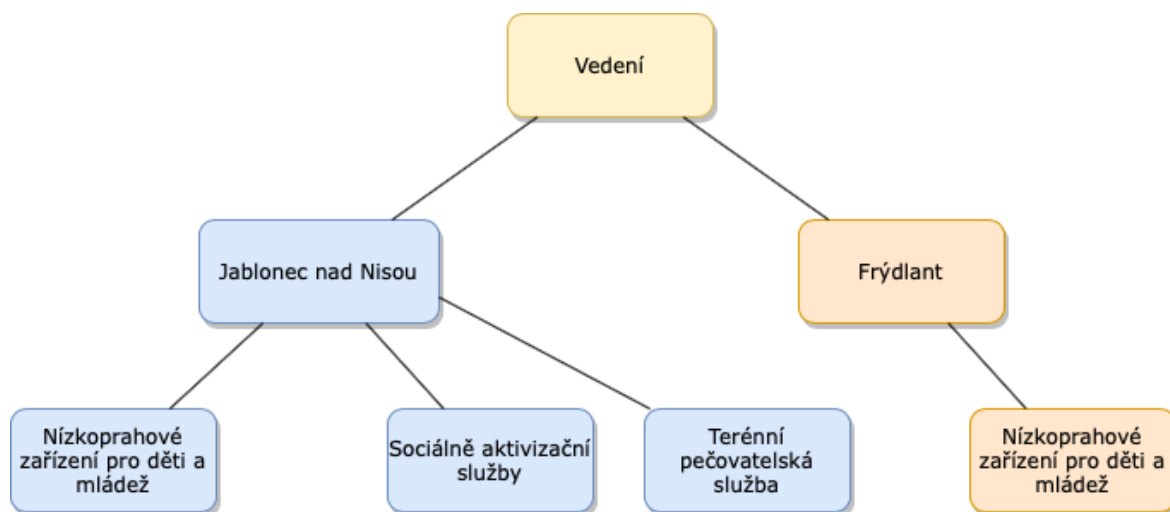
Ve vedení organizace pracují na hlavní pracovní poměr dvě pracovnice, paní ředitelka a paní ekonomka (celkem 1,8 úvazku). V pečovatelské službě pracují dvě sociální pracovnice (1,1 úvazku), 8 pečovatelek na hlavní pracovní poměr (7 úvazků) a dvě pečovatelky na dohodu o provedení práce. V sociálně aktivizačních službách pracují 4 pracovníci na hlavní pracovní poměr (4,0 úvazku). V nízkoprahovém zařízení Kruháč pracuje 5 pracovníků (5,0 úvazků) a 1 pracovník na dohodu o provedení práce. Pro chod organizace dále pracuje administrativní pracovník a údržbář na dohodu o provedení práce a uklízečka na půl úvazku (dohoda o pracovní činnosti).

V nízkoprahovém zařízení ve Frýdlantu (klub Cajk) pracují další tři pracovníci na hlavní pracovní poměr (3,0 úvazku). (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

5.3 Organizační struktura organizace

Ekonomické oddělení je součástí vedení organizace, dále je tu oddělení terénní pečovatelské služby, která má ovšem malé zázemí, protože pečovatelky jsou většinu času v terénu s klienty a administrativně se věnují pouze občasně. Dalším oddělením je oddělení pro sociálně aktivizační služby, kde pracují odborníci na řešení nepříznivých situací rodin s dětmi. Dalším oddělením je nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, které se dělí

na dvě části. Zařízení pro děti od 6ti do 14ti let, kam si chodí hrát se svými vrstevníky, doučovat se a povídat si s pracovníky. Dále je tu nízkoprahové zařízení pro dospívající a dospělé od 15ti do 26ti let. Zde pracovníci řeší spíše sociální nebo pracovní problémy. Zároveň je to místo, kde klienti mohou se svými vrstevníky probírat podobné problémy, které v jejich věku řeší. Organizační strukturu Diakonie graficky popisuje obrázek č. 1. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

Obrázek 1: Organizační struktura Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou

Zdroj: vlastní zpracování na základě interních dokumentů

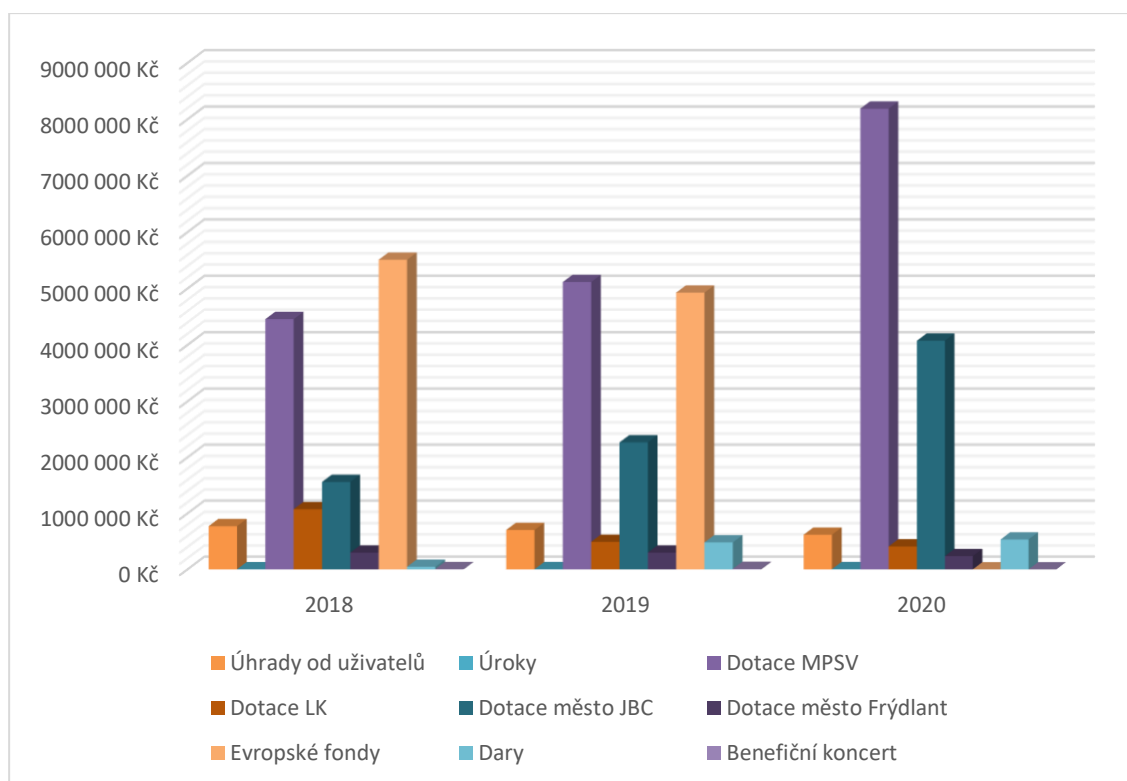
5.4 Zdroje financování Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou

Středisko Diakonie ČCE je financováno jak z veřejných, tak ze soukromých zdrojů. Z veřejných zdrojů Diakonie čerpá z dotací ministerstva práce a sociálních věcí, z dotací Libereckého kraje, z rozpočtu statutárního města Jablonec nad Nisou, ale také z rozpočtu města Frýdlant, díky svému nízkoprahovému zařízení v tomto městě. Dále Diakonie z veřejných zdrojů některé roky čerpala finance z Evropského sociálního fondu. Ze soukromých zdrojů středisko získává finanční podporu od svých pravidelných i příležitostných dárců. Dárci jsou jak fyzické, tak právnické osoby. Dárcovství středisko nijak nepodporuje činností fundraisingu, spoléhá na dobročinnost dárců. Dalším možným finančním zdrojem je pro Diakonii také výtěžek z benefičního koncertu, který pořádá každý rok na podzim. V posledních dvou letech se koncert nepořádal z důvodu covidové pandemie. Dalším významným zdrojem jsou výnosy z pečovatelské služby v podobě úhrad od uživatelů

sociálních služeb. Mezi méně významný zdroj také patří výnosy z kladných úroků na bankovním účtu. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

Jak lze vidět z grafu č. 1, nejvýznamnějšími částkami financování střediska Diakonie ČCE jsou dotace z ministerstva práce a sociálních věcí, poté dotace z Evropského sociálního fondu pro roky 2018 a 2019. V roce 2020 nebyla vyhlášena pro druhy služeb, které Diakonie poskytuje další výzva pro čerpání dotací z Evropského sociálního fondu. Po dobu trvání projektu Evropského sociálního fondu středisko Diakonie čerpalo především z tohoto projektu, poté po ukončení projektu (prosinec 2019) muselo zažádat o zařazení kapacit z projektu do Základní sítě Libereckého kraje pro získání většího objemu dotací z MPSV. Dalším významným zdrojem financování jsou dotace statutárního města Jablonec nad Nisou, které mají tendenci se každoročně zvyšovat. Posledním významnějším zdrojem jsou dotace z Libereckého kraje, které mají naopak tendenci se každý rok snižovat. To by se však brzké budoucnosti mělo po příslibu kraje změnit. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

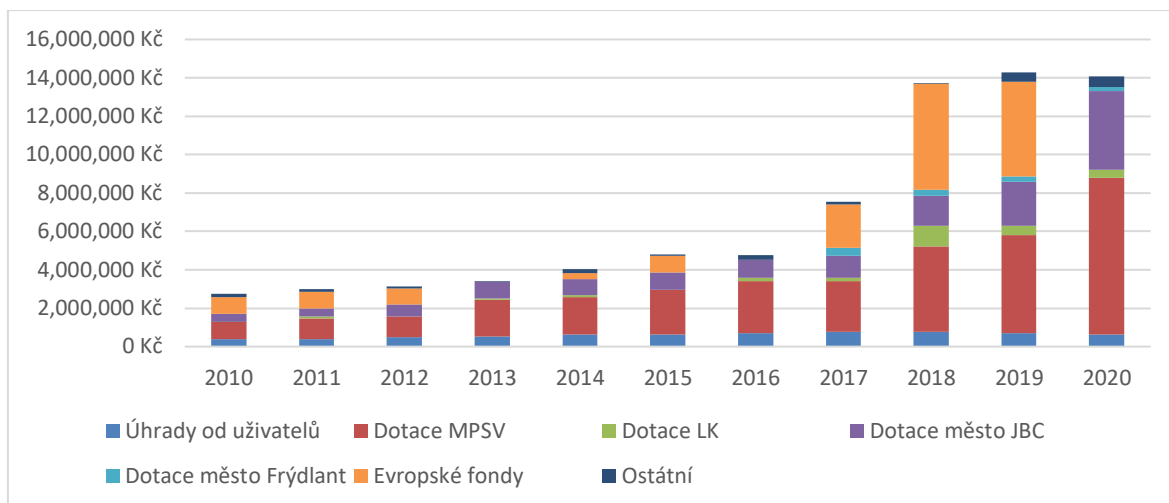
Mezi méně významné zdroje patří dotace z města Frýdlant, které mají tendenci se v posledních letech snižovat, stejně tak, jako úhrady od uživatelů sociálních služeb. Ostatní zdroje jako jsou například dary od fyzických i právnických osob se v letech 2019 a 2020 naopak zvýšily oproti předešlému roku 2018. Příčinou byla především zhoršená epidemiologická situace díky přítomnosti Covid-19. Nadace, firmy i jednotlivci více přispívali na potřebnou sociální práci. Úhrady od uživatelů se pak díky stejné příčině naopak snižovaly. Klienti pečovatelské služby častěji umírali, měli možnost nastoupit na uvolněná místa v domovech seniorů, nebo o ně více pečovali jejich rodiny. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

Obrázek 2: Zdroje financování Diakonie ČCE – středisko v Jablonci nad Nisou v letech 2018 - 2020

Zdroj: (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

Co se týče vývoje financování Diakonie v letech 2010 – 2020, zdroje se od roku 2013 každý rok navyšovaly. Některé roky měly zdroje jako například dotace z města Jablonec nad Nisou, nebo dotace z Libereckého kraje tendence se občasně snížit, ovšem z dlouhodobého hlediska se všechny zdroje konstantně zvyšují, jak lze vidět z grafu č. 2. Zdroje z Evropského fondu se také zvyšují, ale organizace je nevyužívá každý rok, protože se jedná spíše o občasné dotační programy. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

Obrázek 3: Vývoj finančních zdrojů Diakonie ČCE v letech 2010 – 2020

Zdroj: (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

Z uvedeného grafu je patrné, že objem dotací z dlouhodobého hlediska roste, není však dostačující, vzhledem k nedostatečné výši mezd pracovníků v neziskovém sektoru, na které upozorňuje kampaň Stejná odměna, která porovnává rozdíly v odměnách za stejnou práci v neziskových a ostatních organizacích. (Melišová, 2022) Organizace využívá všech dotačních zdrojů, u kterých splňuje podmínky. Problematické je financování ze zdrojů Evropského sociálního fondu. Jsou to zpravidla víceleté projekty, které ale nenavazují a může se tak stát, že některá služba musí být utlumena nebo rušena. (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

5.5 Shrnutí poznatků a návrhy na zlepšení

Pro společnost jako takovou jsou neziskové organizace velmi důležité. Zachovávají určitý životní standard našich obyvatel a podporují nejpotřebnější členy naší společnosti. V době pandemie se jasně ukázalo, jak důležitá je role poskytovatelů sociálních služeb, mezi které se hrdě hlásí i neziskové organizace. Kvalita služeb, které poskytují neziskové organizace v oblasti poskytování sociálních služeb, se díky zavedeným Standardům kvality a kontrole jejich dodržování v časovém horizontu vskutku stále zlepšuje, ovšem finanční prostředky od státu k tomu nejsou příliš adekvátní. Finanční prostředky chybí především na navyšující se provozní náklady (růst cen energií, kancelářských potřeb i služeb) a stále se navyšující mzdové náklady.

Stát i kraje se snaží ušetřit, kde se dá. Obecně se stát snaží za co nejmenší náklady dostat co nejlepší služby. Proto je na neziskové organizace vyvíjen čím dál větší tlak na kvalitu

služeb za málo peněz. To přispívá i k problému hledání zaměstnanců pro práci v neziskové sféře, protože mzdy tu nejsou příliš vysoké, a především jsou neadekvátní k podávanému pracovnímu výkonu. Deset největších poskytovatelů z řad NNO na tuto skutečnost upozorňuje kampaní Stejná odměna, kde porovnává rozdíl mezi mzdou v NNO a platem v příspěvkových organizacích. Například měsíční odměny v neziskových organizacích jsou podle statistik nižší průměrně o 5 tisíc korun českých než odměny v příspěvkových organizacích. To znamená, že zaměstnanci v neziskové organizaci dostávají za stejnou práci, jakou by vykonávali v příspěvkových organizacích, nižší odměnu. (Melišová 2022) Pro konkrétní srovnání, nástupní mzda pečovatelky v Diakonii je 23.500 Kč. Nástupní mzda pečovatelky v Centru sociálních služeb Jablonec nad Nisou, příspěvkové organizaci, je 27.570 Kč. Ve stejné lokalitě, za stejnou práci. (Centrum sociálních služeb 2022) (Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou 2022)

Poskytovatelé sociálních služeb volají již několik let po dlouhodobém, systematickém a předvídatelném financování. Stát se bojí zavedení dalšího mandatorního výdaje, ale prakticky k tomu dochází již dnes. Ideálně by stát měl normativně nastavit výši podpory na jeden úvazek/jedno lůžko, stanovit povinnou finanční spoluúčasť krajů, měst a obcí, minimální podíl financování z příjmů od klientů služeb u jednotlivých služeb. Tím by došlo k postupnému narovnání mezd/platů pracovníků v přímé péči a nedocházelo by k rozdílům mezi jednotlivými formami organizací. Poskytovatelé, ale i stát a místní samosprávy by tak měli dlouhodobou jistotu ohledně výše dotace a mohli by dlouhodobě plánovat nejen kapacity služeb nebo mzdovou politiku organizace, ale také investice do budov a zařízení.

Vhled do problematiky financování NNO poskytujících sociální služby vede k zamyšlení, co by se mohlo zlepšit již v samotné organizaci Diakonie. Na základě rozhovoru s paní ředitelkou Diakonie, Michaelou Albrechtovou byly formulovány následující závěry:

Diakonie má svůj interní systém kontrol kvality, jablonecké středisko pravidelně získává hodnocení mezi 90 % a 98 %, což se považuje za výborné hodnocení podle kritérií standardů kvality sociálních služeb. Prakticky to znamená, že poskytované sociální služby jsou na výborné úrovni. To by organizace mohla využít ke svému prospěchu v návaznosti především na fundraisingové aktivity, kterým se doposud příliš nevěnovala. Systematickým fundraisingem by si středisko zajistilo větší nezávislost na veřejných zdrojích.

Středisko by mělo přijmout pracovníka na půl úvazku na pozici fundraisera, který by oslovoval potenciální dárce z řad úspěšných lokálních firem, místních nadací i jednotlivců. Měla by to být osoba, která se ztotožňuje s posláním organizace. Umí dobře a výstižně prezentovat příběhy klientů a potřeby organizace. Do střediska by měl ročně přinést minimálně 500 tisíc korun českých určených na provozní náklady, a k tomu prostředky ve výši pokrývající mzdové náklady jeho pozice (dalších zhruba 300 tisíc korun českých). Ideální výše finančních prostředků získaných pomocí fundraisingu by však měla činit až 15 % obrátu střediska. Další možností by byla smlouva s externím fundraiserem, ve které bude stanovena konkrétní výše odměny za finanční prostředky získané pomocí fundraisingu. Obě možnosti by měly pro organizaci jednoznačný přínos.

Diakonie je již odběratelem „Grantového diáře“, který spravuje Nadace Neziskovky. Nadace Neziskovky získává a dále rozděluje finance na podporu občanské společnosti a pracovníků v neziskových organizacích. (Nadace Neziskovky 2022) V Grantovém diáři jsou pak uvedené všechny výzvy, nadační příspěvky i dotace. Fundraiser střediska by pak tyto výzvy mohl sledovat a v případě potřeby požádat o podporu konkrétní služby/programu.

Středisko doposud nevyužívá k propagaci a získávání finančních prostředků sociální sítě (např. facebook, instagram a další). Prezentování příběhů klientů s dobrým koncem by mohlo dárce inspirovat k podpoře.

Dále je potřeba zaměřit se více na jednání s úřady, které si kapacity střediska objednávají a měly by je adekvátně zaplatit. Obec má povinnost postarat se o své potřebné občany, sociální služby tuto podporu pro obec vykonávají. Autorita spravující síť sociálních služeb, tedy Liberecký kraj by měl určit a vyžadovat konkrétní výši spolufinancování od obcí. Středisko musí aktivněji vyjednávat finanční podporu od obce (především od malého Frýdlantu) na svůj provoz.

Závěr

Neziskové organizace poskytující sociální služby jsou nedílnou součástí systému sociálního zabezpečení České republiky. Charakteristickým znakem pro neziskové organizace je vícezdrojové financování. Organizace musí spoléhat na více finančních zdrojů, aby v případě výpadku jednoho zdroje neměla problém vykonávat svou činnost. Z důvodu neziskového charakteru, kdy organizace nejsou založeny primárně pro to, aby vytvářely zisk, jsou závislé na veřejném financování. A to především na dotacích plynoucích ze státního rozpočtu.

Systém financování neziskových organizací ze strany státu však není zcela ideální. Finanční prostředky plynoucí do neziskových organizací stát nemá vedené jako povinný mandatorní výdaj a organizace jsou tak tímto vystaveny každoroční nejistotě ohledně výše sumy prostředků, která se jim přičítá na bankovní účet. Přesto, že si stát od neziskových organizací poskytujících sociální služby objednáva potřebnou sociální péči pro své občany, finanční zdroje na pokrytí této péče nejsou zcela dostačující. Neziskové organizace pravidelně dostávají menší sumu peněz, než kterou by potřebovaly, a o kterou si musí několikrát za rok žádat v dotačních řízeních ministerstva práce a sociálních věcí nebo krajů. Díky tomuto pak dochází například k tomu, že organizace nemají prostředky na adekvátní mzdy svých pracovníků. Pracovníci organizací v neziskové sféře tak nemohou být odměněni přiměřeně k jejich výkonu tak, jako tomu bývá u obdobných organizací. Zjištění, že dvě stejně pracující pečovatelky nejsou stejně odměněny je alarmující. A to může způsobovat například menší zájem o pracovní pozice v neziskových organizacích. Neziskový sektor se tak může dostat do možného hrozícího úpadku.

Práce poukazuje na nedostatky systému financování neziskových organizací a řeší možné návrhy na zlepšení. Pokud by se financování NNO ze strany státu nijak nezměnilo, bylo by pro organizace vhodné využívat všech dalších možných zdrojů, jako jsou například projekty Evropského sociálního fondu, nebo zdroje získané pomocí aktivit fundraisingu. Konkrétně u Diakonie dospěla autorka k závěru, že není možné spoléhat pouze na veřejné zdroje financování, protože nejsou pro zajištění chodu dostačující. Ke zlepšení finanční situace organizace je potřebné využívat všech dalších možných zdrojů. Návrhem na zlepšení je tak například přijetí pracovníka na pozici fundraisera, který by zajišťoval finanční prostředky potřebné na částečné pokrytí všech nákladů spojených s činností organizace. Diakonie by tak nebyla zcela závislá na veřejných zdrojích, které mohou být problematické.

Seznam použité literatury

BOUKAL, Petr, 2007. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1293-8.

BOUKAL, Petr, 2009. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1650-9.

BOUKAL, Petr, 2013. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4487-2.

CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB, 2022. *Interní zdroje*.

DIAKONIE ČCE - STŘEDISKO V JABLONCI NAD NISOU, 2020. *Výroční zpráva*.

DIAKONIE ČCE - STŘEDISKO V JABLONCI NAD NISOU, 2022. *Interní dokumenty*.

FRIČ, Pavol, 2020. *Občanská společnost a definice NNO, vývoj, stav a trendy* [online]. vlada.cz [cit. 2022-03-08]. Dostupné

z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_fric_pro_web.pdf

HAMID, S.A.R. and KHAN, M.K.N., 2019. *Value Co-Creation as a Strategic Tool of Social Marketing: Analysis of a Social Service Branding Process in Developing Economy*. [online]. ProQuest. [cit. 2021-12-10]. ISSN 13084070. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.12711/tjbe.2019.12.2.0136>.

HESLOP, Philip a Cathryn MEREDITH, 2020. *Social Work Theory in Practice*. London: SAGE. ISBN 978-1-5264-9237-1.

LIBERECKÝ KRAJ, 2019. *Dotace na podporu sociálních služeb z rozpočtu Libereckého kraje na rok 2020* [online]. Liberecký kraj [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/dotace/dotace-na-podporu-socialnich-sluzeb-z-rozpoctu-libereckeho-kraje-na-rok-2020>

LIBERECKÝ KRAJ, 2021a. *Metodika pro poskytovatele sociálních služeb zařazených do Základní sítě sociálních služeb Libereckého kraje* [online]. Liberecký kraj [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/oddeleni-rozvoje-a-financovani-socialnich-sluzeb/metodicka-podpora-a-rozvoj-kvality-socialnich-sluzeb/metodika-pro-poskytovatele-socialnich-sluzeb-pro-rok-2-0-2-0>

LIBERECKÝ KRAJ, 2021b. *Komunitní plánování v Libereckém kraji* [online]. Liberecký kraj [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page2149/planovani-socialnich-sluzeb-v-libereckem-kraji-kks/komunitni-planovani-v-libereckem-kraji>

MALÍK HOLASOVÁ, Věra, 2014. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4315-8.

MELIŠOVÁ, Tereza, 2022. *Stejná odměna* [online]. [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.stejnaodmena.cz>

MPSV, 2020a. *Příspěvek na péči* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/prispevek-na-peci>

MPSV, 2020b. *Sociální služby* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/socialni-sluzby-1>

MPSV, 2021. *Projekty EU* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/projekty-eu>

NADACE NEZISKOVKY, 2022. *Granty* [online]. Nadace neziskovky [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://neziskovky.cz/#granty>

ODBOR SOCIÁLNÍCH VĚCÍ KRAJSKÉHO ÚŘADU LIBERECKÉHO KRAJE, 2020. *Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje na období 2021 – 2023*. [online]. Liberecký kraj [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/sprss-lk/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-libereckeho-kraje-na-obdobi-2021-2023>

PELIKÁNOVÁ, Anna, 2018. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2117-5.

PROCHÁZKOVÁ, Vlasta, 2006. *Standardy kvality v sociálních službách* [online]. Občanská poradna Plzeň [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/590279-Standardy-kvality-v-socialnich-sluzbach.html>

PROUZOVÁ, Zuzana, 2015. *Přímé a nepřímé financování soukromých neziskových organizací z veřejných rozpočtů České republiky v letech 2008 až 2013*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8084-3.

STATUTÁRNÍ MĚSTO JABLONEC NAD NISOU, 2022. *Jablonec nad Nisou* [online]. Jablonec nad Nisou [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.mestojablonec.cz>

STEJSKAL, Jan a Václav DOBROZEMSKÝ, 2016. *Nevýdělečné organizace v teorii*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-104-0.

ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ, 2017. *Úspěšná nezisková organizace*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0249-5.